

[Undervisningsministeren.]

disse træk gælder det, at det drejer sig om forhold, som ikke på samme måde lader sig regulere gennem lovbestemmelser og andre forskrifter.

Lad mig nævne et eksempel. Udviklingen i folkeskolen har medført et stadig stigende samarbejde mellem skole og hjem. Der er bred, for ikke at sige fuld enighed om betydningen af dette samarbejde. Man kan nok gennem lovgivning forbedre mulighederne for dette samarbejde, men selve det grundlag, et sådant samarbejde hviler på, tillidsforholdet mellem den enkelte lærer og det enkelte hjem, kan der naturligvis ikke lovgives om på en sådan måde, at dette tillidsforhold sikres.

På samme måde forholder det sig med demokrati, åndsfrihed og tolerance. Der har i samfundet fundet en udvikling sted omkring disse begreber. Tilsvarende udviklingstræk finder vi inden for folkeskolen, og det er derfor i god overensstemmelse med vores måde at revidere folkeskoleloven på, at det socialdemokratiske skolelovforslag i formålsbestemmelsen bl. a. indeholdt følgende:

„Folkeskolen forbereder eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund. Skolens undervisning og hele dagligliv må derfor bygge på demokrati, åndsfrihed og tolerance.“

Konklusionen, som den er formuleret i den sidst citerede sætning, kan jeg fuldt ud tilslutte mig. Jeg skal måske indskyde, at man måske kunne diskutere ordet tolerance, man kunne kalde det frisind i stedet for, men ellers vil den med uændret ordvalg indgå i det skolelovforslag, som jeg i løbet af ganske kort tid som nævnt fremsætter.

Når det udtrykkes, at skolens undervisning og hele dagligliv må bygge på demokrati, åndsfrihed og tolerance, er der tale om en bestræbelse, for demokrati, åndsfrihed og tolerance er ikke tre absolutter, der kan sikres på samme måde, som man sikrer, at der undervises i et bestemt fag på et bestemt klassetrin. Men inden for den begrænsning mener jeg, at det må være af afgørende betydning ikke blot for de lokale myndigheder og for skolens folk, men for enhver borger i dette land at høre folketingets syn på disse vigtige punkter.

Jeg vil fremlægge mit syn ved at pege på

nogle træk, der viser, hvorledes skolen udvikler sig på en måde, der for mig vidner om bestræbelser i retning af øget demokrati, større åndsfrihed og større tolerance. Jeg vil derefter kommentere disse træk og endelig forsøge at give min konklusion.

Demokratiet møder eleverne i folkeskolen gennem demokratiske omgangsformer og ledelsesformer, dels i den fagligt betonedede virksomhed, dels i skolens dagligliv i almindelighed. I den daglige undervisning bliver den frie samtale- og debatform mere og mere almindelig. Herved opøves eleverne i den praksis, der hører med til en demokratisk omgangsform, f. eks. kravet om at holde sig til sagen, kravet om at respektere kendsgerningerne og kravet om at respektere andres opfattelser uden at give afkald på retten til at drage disse opfattelser i tvivl.

I den udvikling, der finder sted inden for læseplanerne, lægges der op til større valgmuligheder, f. eks. inden for fagene dansk, geografi, biologi og historie. De herved opståede muligheder udnyttes i mange tilfælde til at give eleverne et medansvar, når emnerne inden for de givne rammer skal fastlægges. I de mål, der er opstillet for arbejdet i en række fag, lægges der større og større vægt på elevernes selvstændiggørelse og deres uafhængige indlæring. Ved sådanne indlæringsformer stilles der krav til elevernes selvstændige vurdering, der må være en fundamental forudsætning for enhver form for demokrati.

Endelig skal det nævnes, at man i skolens dagligliv søger at inddrage eleverne i anvendelsen af demokratiske ledelsesformer, f. eks. ved oprettelse af elevråd.

Når det gælder åndsfrihed og tolerance, kan vi vel sige, at det er begreber, som er blevet højt besunget i de sidste menneskealdre, men ikke blot det. Vi kan vel også notere os, at det er begreber, som gør sig stærkere og stærkere gældende i vort samfund. Dette gælder igen naturligvis også på skolens område. Her oplever vi, at autoritetstroen ikke længere er et anvendeligt grundlag i det fælles arbejde. Det gælder forholdet elev—lærer, men det gælder også i forholdet til myndighederne. Afgrænsningen af de gensidige pligter og rettigheder er underkastet en fri drøftelse, hvor argumentationens vægt bliver af afgørende betydning.